interferenţe (cazul numelor de personaje, de opere, de autori devenite nume comune este, în general, dezbătut de autoare la p. 12–13). În perspectiva particulară la care ne referim, propusă de semiotică pentru simbolul poetic, acesta este definit, în schimb, ca un motiv determinat atât intratextual, cât şi extratextual, deci îmbinând valori simbolice, în cazul numelui propriu, şi cele determinate de includerea în text, dar şi cele funcţionând dincolo de text, ca acele conotaţii ale realonimului la care ne-am referit mai sus, fiind caracterizat prin ambiguităţi multiple, ca şi metafora, pentru că este de fapt un tip particular de metaforă.

Numele care devine simbol poetic este aşadar figură textuală, creatoare de sens şi purtătoare de sens, ambiguă şi ambiguizantă, fiind totodată un motiv al textului. Mai mult, ambiguitatea necesară apariţiei simbolului este întărită de intertextualităţile figurilor din alte texte ale aceluiaşi autor, în care numele figurative au acelaşi statut de simbol. Consecinţa cea mai importantă este aceea (exprimată teoretic de Mariana Neţ în cartea citată anterior) că spaţiul simbolic al unui scriitor devine intermotivat, pentru că se constituie din embleme şi motive care capătă noi valori prin remodelarea în structuri figurate şi figurative particulare, iar figurile (deci şi figuronimele, după părerea noastră) se dezambiguizează parţial prin intertext. Aşadar, într-o serie de texte ale aceluiaşi scriitor apare acelaşi tip de ambiguitate multiplă, configurată prin simbol, care poate fi şi un nume propriu. Acest aspect se poate bine încadra în aria unei problematici, tratată de Mariana Istrate în capitolul IV, respectiv cea rezumată în ideea de sinteză că fiecare scriitor creează o lume a sa, ca univers autonom (p. 65). În acelaşi areal de dezbatere, ni se pare interesantă şi convergentă cu macrosimbolurile ce pot defini un univers de creaţie, observaţia autoarei privind legătura necesară, nedisociabilă, între numele autorului şi titlul operei, la care s-ar putea asocia şi numele macrosimbolic, mai ales că acesta din urmă este adesea un titlu, cum este cazul romanului lui Flaubert, *Madame Bovary*. Exemplele ar putea fi sugestive, nu tocmai uşor de găsit, din pricina interferării presupuse între circumscrierea demersului poetic cu cel al receptării, dar ele ar putea configura o succintă, esenţială prezentare a unui univers de creaţie.

În esenţă, foarte profitabile ca repere de analiză a textului sunt consideraţiile Marianei Istrate privind statutul simbonimului în text, revalorizând diversele perspective într-o abordare interdisciplinară. Conceptul pe care am preferat să-l numim figuronim are avantajul de a sintetiza, sub aspectul semanticii textului, statutul numelui propriu ca matrice creatoare de sens, ca unitate textuală purtătoare de sens, ca spaţiu în care converg semnificaţii ale textului, precum şi dependenţa lui de text şi de contextul discursiv.

RODICA MARIAN
Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racoviţă, 21

ANDREI BANTAŞ, MARIANA NEŢ, *Up to the Star. The Life and Work of the Romanian Poet Mihai Eminescu.* Bilingual edition, amply annotated. [Cluj-Napoca], Editura Clusium, 2000, 408 p.

Destinul volumului ni se dezvăluie în postfaţă: abia după douăzeci de ani se ivea momentul propice tipăririi, nemaigăsind în viaţă decât unul dintre editori; în răstimp apăruseră numeroase studii consacrate operei eminesciene, unele de natură să ofere o nouă perspectivă asupra diferitelor aspecte, iar, pe de altă parte, dispăruseră interdicţiile, printre care cea a citării unora dintre exegeţi; prin posibilitatea de a completa comentariile, până la unele dintre cele mai recente, întârzierea apariţiei dobândeşte un revers benefic. Marea majoritate a textelor poetice sunt traduse de Andrei Bantaş şi Leon Leviţchi (reproduse după ediţia din 1978), a căror competenţă şi har nu mai trebuie subliniate. Forma definitivă a volumului şi-a asumat-o Mariana Neţ.

Întreprinderea editorilor este deosebit de ingrată: poezia se leagă prea strâns de limba în care a fost creată, datorează prea mult muzicalităţii artei sale, pentru ca în traducere să-l mai regăsim cu adevărat pe Eminescu, dar textul paralel facilitează accesul la original pentru cei ce cunosc întrucâtva limba; pe de altă parte, selecţia poeziilor din volum este inevitabil subiectivă, mai ales în ceea ce priveşte postumele, incluse cu deosebită parcimonie (poate din lipsa spaţiului sau/şi a unor traduceri corespunzătoare). Editorii sunt conştienţi de riscuri şi renunţă de la bun început la acele texte care ar pune în dificultate cititorul nefamiliarizat cu folclorul, tradiţiile şi istoria noastră; în consecinţă, a rezultat un Eminescu mai puţin „autohton", mai „european". O prezentare a poetului prin citate din cei mai reprezentativi comentatori, din reputaţi eminescologi, încearcă (şi reuşeşte întrucâtva) să reducă aceste neajunsuri (alegerea acestora, ordinea citării, dimensiunea fragmentului sunt iarăşi opţiuni dificile). Ne întoarcem astfel la vechea constatare că, dacă Eminescu ar fi scris într-o limbă de circulaţie mai largă, ar fi fost recunoscut pe plan mondial ca unul dintre cei mai de seamă poeţi romantici, rămânând întrebarea dacă el ar mai fi avut atunci aceeaşi statură şi originalitate, întrucât limba, miturile şi istoria noastră au contribuit într-o măsură decisivă la conturarea profilului său.

Structura volumului relevă strădania editorilor de a face cunoscută personalitatea lui Mihai Eminescu. Prima secţiune (introductivă) însumează câteva fragmente edificatoare, semnate de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Alexandru Piru, Edgar Papu şi George Călinescu, apoi un tabel cronologic al celor mai însemnate momente ale vieţii poetului (alcătuit după Ion Creţu, 1977). În secţiunea a doua, caracterizând „omul", autorii citaţi sunt în special scriitori (mai cu seamă contemporani lui Eminescu); următoarea secţiune este menită să încadreze poetul în epocă şi să evidenţieze dimensiunea lui universală. În mod firesc, spaţiul cel mai larg este ocupat de poeziile alese, pentru aproape fiecare fiind inserate şi comentarii ale celor mai reputaţi specialişti. Urmează un capitol care înmănunchează caleidoscopic opinii asupra creaţiei eminesciene, datorate unor exegeţi români şi străini din diferite timpuri, punând în lumină variatele ei faţete, ordinea lor fiind dictată de alte raţiuni decât cea cronologică. Secţiunea respectivă se întregeşte cu un „florilegiu" de Vasilica Pituţ şi Dumitru Copil, care să ilustreze aprecierea internaţională a lui Eminescu prin scurte citate, cel dintâi fiind semnat de Mite Kremnitz, ca primă traducătoare a poetului în limbi străine. Acestei aprecieri i se adaugă, numai în traducere, versuri dedicate marelui poet.

Aparatul critic, bine articulat, începe cu lista poeziilor eminesciene, dispuse cronologic, compilată după o ediţie a lui D. Murăraşu, în care – după cum se afirmă în notă – antumele sunt diferenţiate de postume prin italice; nerespectarea riguroasă a tehnicii poate produce aici confuzii: ne-am fi aşteptat să fie scris *La Heliade, Înger de pază, Afară-i toamnă, Doina* ca antume, în schimb – ca postume – Lebăda, Cu gândiri şi cu imagini, Când se juca Luisa Miller (Perpessicius dădea în titlu numele Elisa Müller, cum se găseşte în versurile eminesciene respective); în lista operelor în proză şi dramatice (inclusiv proiecte), convenţia grafică este inversată, cu câteva inconsecvenţe la capitolul de traduceri şi adaptări de versuri datorate lui Eminescu (convenţia revenind la traducerile din dramaturgie şi proză), dar riscul de a deruta cititorul este evitat prin titlurile sub care sunt grupate operele. La traducerile din creaţia lui Eminescu în alte limbi se acordă, explicabil, un spaţiu mai amplu celor în engleză, dispuse cronologic. Principalele ediţii ale operelor eminesciene şi contribuţiile de referinţă dedicate creaţiei poetului întregesc secţiunea menită să orienteze cercetătorul străin în domenii copleşitoare prin număr de tomuri şi de nume. Personalităţile, revistele şi societăţile citate în volum beneficiază şi de o prezentare sumară, dar bine venită; cu toată economia, un spaţiu ar fi meritat şi marele eminescolog D. Popovici.

Se cuvine să apreciem, la întreaga lui valoare, efortul editorilor pentru o mai bună cunoaştere a marelui nostru poet dincolo de frontierele geografice şi lingvistice.

Adoptat cu inspiraţie ca titlu al volumului, *Up to the Star,* titlul poeziei *La steaua* (în care articularea substantivului după prepoziţie, fără determinant, îl prezintă în primul rând drept un fragment al primului vers), dobândeşte o interpretare simbolică nouă, adecvată momentului omagial, apărând favorizată de versiunea engleză.

FELICIA ŞERBAN
Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu"
Cluj-Napoca, str. E. Racoviţă, 21